

ПРОГРАМ РАДА¹
ISS/KS E034-12
Сензорске анализе

Овај програм рада донет је на седници Комисије која је одржана у периоду од 26. августа 2013. године до 11. септембра 2013. године, а одобрио га је Стручни савет за опште области стандардизације на седници одржаној дописним путем (преписком) у периоду од 18. децембра до 25. децембра 2013. године.

1 Увод

Предмет рада Комисије за стандарде и сродна документа KS E034-12, *Сензорске анализе* (у даљем тексту: Комисија KS E034-12), обухвата стандардизацију терминологије, метода узимања узорака, метода анализе и спецификације апарата, прибора и просторија за потребе сензорских анализа.

Комисија за стандарде прати рад Техничког поткомитета ISO/TC 34/SC 12, *Сензорске анализе*, Међународне организације за стандарде (ISO), и делимично прати рад техничког тела CEN/SS C01, *Прехрамбени производи* (стандарди за сензорске анализе), Европског комитета за стандардизацију (CEN).

Комисија KS E034-12 образована је решењем директора Института о образовању комисије бр. 2/6-02-8/1 од 16. 02. 1998. и решењем директора Института о саставу комисије бр. 2/6-02-8/11 од 13. 05. 1998. године. Тренутно активна Комисија KS E034-12 формирана је решењем директора Института бр. 489/19-26-01/2012 од 28. 08. 2012. године, а на основу одлуке Стручног савета за опште области стандардизације о утврђивању предлога за обнављање састава комисије бр. 1865/54-20-02/2012 од 19. 07. 2012. године. С обзиром на то да Комисија није била активна десет година, у складу са ИПС 2:2013, *Интерним правилима стандардизације – Део 2: Образовање и рад комисија за стандарде*, поново је формирана Комисија KS E034-12.

Комисија KS E034-12 образована је ради:

– доношења, преиспитивања и повлачења српских стандарда и сродних докумената у наведеној области рада, у складу са интерним правилима и упутствима Института за стандардизацију Србије;

– обезбеђивања усаглашености српских стандарда и сродних докумената са европским и међународним стандардима у наведеној области рада;

¹ При преводу на енглески језик треба користити израз „BUSINESS PLAN“.

- учествовања у изради и преиспитивању стандарда и сродних докумената које доносе европске и међународне организације за стандардизацију у наведеној области рада, и
- других активности које предложи надлежни стручни савет.

Комисија KS E034-12 има задатак да доноси потребне одлуке и обавља послове у вези са преузимањем свих европских стандарда и сродних докумената из надлежности техничког тела CEN/SS C01, *Прехрамбени производи* (стандарди за сензорске анализе).

Уколико је потребно, за предмете стандардизације из области рада Комисије KS E034-12 за које не постоје европски стандарди и сродни документи и не предстоји њихово доношење Комисија може да донесе одлуку о преузимању међународних стандарда и сродних докумената, а уколико они не постоје и не предстоји њихово доношење, може да донесе одлуку о преузимању националних стандарда и сродних докумената других земаља, као и о доношењу изворних српских стандарда и сродних докумената.

2 Пословно окружење

2.1 Опште

Храна је једна од највећих потреба, али и задовољстава у животу. Њен одабир се врши у зависности од традиције, културе и животне средине, при чему се задовољавају нутритивне потребе људи у односу на узраст, пол, физиолошко стање и животне навике. Људи конзумирају храну која им је доступна и тако утољавају глад.

Истовремено, треба имати у виду да је социјални и економски статус државе и појединца у директној вези са доступношћу хране на тржишту, односно са њеним квалитетом. Самим тим, храна може представљати потенцијалну опасност по становништво, услед постојања небезбедних и лоших производа који могу проузроковати погоршање здравствене ситуације у земљи.

У последњој деценији, брига о потрошачима је усмерена на безбедност хране, као и на утицај исхране по људско здравље. Болест лудих крава, птичји грип, присуство микотоксина, адитива, антибиотика, пестицида, тешких метала и металоида, остатака загађивача итд., изазвали су велику забринутост јавности и губитак поверења у индустрију и надлежне органе који су задужени за безбедност хране. Да би се повратило поверење потрошача неопходно је да надлежни органи предузму неопходне активности како би се потрошачи заштитили од опасне хране која може изазвати болести. Национални контролни систем треба да буде кључ за заштиту здравља и безбедности домаћих производа намењених за исхрану нашег становништва, као и за извоз на међународно тржиште.

Према законској регулативи, здравствена исправност одређена је одсуством

материја биолошког, хемијског и физичког порекла које се могу наћи у храни и произвести штетан утицај на здравље човека. Према већини закона, код нас и у свету, здравствено исправном храном се сматра храна која не садржи микроорганизме, паразите и њихове развојне облике у броју који представља опасност за здравље људи, затим храна која не садржи штетне или опасне материје у концентрацијама које саме или заједно са другим материјама представљају опасност за здравље људи.

Национални програми безбедности хране усмерени су на производњу, контролу и мониторинг хране. Практично спровођење ових програма базирано је на превентивном приступу „од фарме до трпезе“. На тај начин се контролише сваки корак везан за примарну пољопривредну производњу, прераду, паковање, складиштење и дистрибуцију хране.

Методе сензорске анализе имају значајну примену у прехранбеној индустрији, како у току спровођења свакодневне контроле квалитета производа тако и у процесу развоја и побољшања квалитета производа. У таквом пословном окружењу међународни и европски стандарди којима су утврђене методе сензорских анализа представљају поуздано средство за доказивање и проверу квалитета прехранбених производа.

2.2 Квантитативни показатељи пословног окружења

Стандарди и спецификације из надлежности Комисије KS E034-12 користе се у пословном окружењу Србије као основа за производне и комерцијалне послове, при уговарању послова између трговаца и произвођача прехранбених производа.

Међутим, доступност међународних и/или европских стандарда значи да акредитоване лабораторије за испитивање прехранбених производа у свим земљама света користе исти списак метода које дају поновљиве резултате. Ако производи испуњавају прихваћене међународне и/или европске стандарде, онда постоји минимална потреба за испитивањима у појединим земљама што смањује специфичне трошкове набавке.

Према подацима Републичког завода за статистику квантитативни показатељи пословног окружења су следећи:

- промет у трговини на велико за прехранбене производе у Републици Србији износи 369 917 милиона РСД, док промет у трговини на мало за прехранбене производе износи 369 365 милиона РСД током 2011. године;
- индекс индустријске производње за прехранбене производе у 2011. години је 97,1;
- извоз прехранбених производа у 2011. години је у вредности од 79,5 милијарди РСД, а у 2012. години 96,9 милијарди РСД, тако да је индекс 121,8;

- увоз прехранбених производа у 2011. години је у вредности 39,5 милијарди РСД, а у 2012. години 48,2 милијарде РСД, тако да је индекс 122,1;
- укупан удео у извозу за прехранбене производе износи 12,4 % у 2011. години, а 13,4 % у 2012. години;
- укупан удео у увозу за прехранбене производе износи 3,8 % у 2011. години, а 3,9 % у 2012. години.

2.3 Захтеви тржишта

Стандарди и сродни документи из области сензорских анализа, које припрема Комисија KS E034-12, служе као основа за процену квалитета прехранбених производа. Купци стандарда из надлежности поменуте Комисије припадају свим деловима ланца снабдевања, али су то пре свега акредитоване лабораторије за испитивање и контролу наведених производа. Пошто су стандарди из надлежности Комисије KS E034-12 у широкој употреби, неопходно је да се редовно ажурирају. Такође, основни захтев који прехранбени производи морају да задовоље јесте безбедност при употреби.

2.4 Аспекти животне средине

Комисија KS E034-12 не израђује стандарде који су у директној вези са заштитом животне средине. Сензорске анализе подразумевају одређивање сензорских својстава прехранбених производа и то: спољашњег изгледа, боје, укуса, мириса и текстуре. Таква анализа не захтева употребу хемијских реагенса, већ само добру обученост оцењивача.

3 Очекиване користи од рада Комисије KS E034-12

Очекиване користи од рада Комисије су следеће:

- успостављање принципа и правила за контролисање хране;
- усаглашавање националних стандарда са међународним и европским стандардима;
- олакшање веза између произвођача, лабораторија надлежних за испитивање и контролисање производа и крајњих потрошача;
- заштита потрошача.

Доступност српских стандарда који се односе на методе сензорских анализа од велике је важности за испуњавање захтева слободне трговине прехранбених производа на међународном нивоу.

Кроз примену српских стандарда који за основу имају међународне и/или европске стандарде, очекивано је да се испуне битни захтеви који се односе на безбедност хране. На тај начин домаћи производи стичу потребне предуслове за постизање конкурентности у погледу квалитета на светском и европском тржишту, као и за лакшу слободну трговину. Такође, применом ових стандарда обезбеђују се предуслови за заштиту крајњих корисника и на домаћем тржишту.

4 Заинтересоване стране

Све заинтересоване стране у Републици Србији позване су да узму учешће у раду ове комисије, уз обезбеђење равноправног учешћа и заступљености свих заинтересованих страна. Могуће је и учешће у статусу посматрача, под одређеним условима који су утврђени *Интерним правилима стандардизације – Део 2: Образовање и рад комисија за стандарде и сродне документе*.

У раду Комисије KS E034-12 учествују акредитоване лабораторије за испитивање и контролисање прехранбених производа и научно-истраживачке институције (наведене у решењу о образовању комисије).

Задатак ове комисије је да у наредном периоду укључи што је могуће већи број заинтересованих страна.

5 Циљеви и стратегије за остваривање циљева

5.1 Циљеви

- Усвајање стандарда из области сензорских анализа, у складу се интерним правилима Института;
- Усаглашавање националних стандарда и сродних докумената са европским и/или међународним стандардима и сродним документима;
- Преиспитивање свих српских стандарда у року од 5 (пет) година од њиховог објављивања и доношење одлуке о повлачењу оних српских стандарда и сродних докумената који су у супротности са европским или међународним стандардима или сродни документима за исти предмет и подручје примене;
- Заступање националних интереса у области рада Комисије пред одговарајућим европским и међународним комитетима за стандардизацију кроз учествовање српских стручњака у раду наведених техничких комитета;
- Примена основних принципа стандардизације;
- Промовисање интереса Института за стандардизацију Србије.

5.2 Стратегије за остваривање циљева

- Праћење рада техничких комитета ISO/TC 34/SC 12, CEN/SS C01 и преузимање нових стандарда и сродних докумената;
- Повећање броја српских стручњака у раду наведених техничких комитета;
- Повећање броја заинтересованих страна које ће учествовати у раду Комисије;
- Спровођење периодичних преиспитивања свих стандарда и сродних докумената које је израдила Комисија KS E034-12 како би се обезбедила валидација примене за све заинтересоване стране које користе ове стандарде;

- Спровођење активности које су усмерене на преузимање европских стандарда и постизање националног интереса и стратешких циљева за испуњење услова за пуноправно чланство Републике Србије у Европској унији и усаглашавање нашег законодавства са законодавством ЕУ.

6 Фактори који могу утицати на испуњење и имплементацију програма рада

- Недовољно учешће домаћих стручњака на доношењу српских стандарда и сродних докумената;
- Незаинтересованост стручне јавности за учешће у јавној расправи и достављање примедби и предлога у вези са нацртима српских стандарда и сродних докумената који се стављају на јавну расправу;
- Недостатак финансијских средстава онемогућава обезбеђење одговарајућих превода и упућује на преузимање стандарда методом проглашавања или прештампавања, што умањује значај ових стандарда у пословном окружењу;
- Неблаговремено достављање предлога заинтересованих страна за доношење српских стандарда при изради плана рада Комисије;
- Недовољно придавање значаја раду чланова комисија за стандарде и њихова оптерећеност текућим пословима у матичним организацијама које су их делегирале, што може да доведе до недовољног учешћа чланова комисије на седницама, а самим тим и до одступања од плана доношења стандарда.

7 План активности

Активности Комисије KS E034-12 у наредних пет година усклађене су са плановима рада Комисије кроз:

- планове доношења, преиспитивања и повлачења српских стандарда и сродних докумената у наведеној области рада, у складу са интерним правилима и упутствима;
- обезбеђивање усаглашености српских стандарда и сродних докумената са европским и међународним стандардима у наведеној области рада;
- учествовање у изради и преиспитивању стандарда и сродних докумената које доносе европске и међународне организације за стандардизацију у наведеној области рада;
- друге послове које предложи надлежни стручни савет.

8 Корисни линкови за све наведене активности

Ради информисања чланова Комисије, корисни су следећи линкови:

http://www.iss.rs/tc/?national_committee_id=535

ISS/KS E034-12, Програм рада

Датум: 2013- 12-31

Верзија:Одобрен ПР

Страна: 7

http://www.iss.rs/tc/work_programme.php?national_committee_id=535

http://www.iso.org/iso/home/standards_development/list_of_iso_technical_committees/iso_technical_committee.htm?commid=47942

http://www.iso.org/iso/home/store/catalogue_tc/catalogue_tc_browse.htm?commid=47942&published=on

http://www.iso.org/iso/home/store/catalogue_tc/catalogue_tc_browse.htm?commid=47942&development=on

<http://www.cen.eu/cen/Sectors/TechnicalCommitteesWorkshops/CENTechnicalCommittees/Pages/Standards.aspx?param=6318&title=Food%20Products>

<http://www.cen.eu/cen/Sectors/TechnicalCommitteesWorkshops/CENTechnicalCommittees/Pages/WP.aspx?param=6318&title=Food%20Products>